

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 6 (49)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2013

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 6 (49). — Рівне: РДГУ, 2013. — 210 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних питань викладання іноземної мови за матеріалами доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні проблеми германського та романського мовознавства», проведеної Рівненським державним гуманітарним університетом, та з проблем вищої освіти за матеріалами міжнародної науково-методичної конференції «Вища освіта в Україні: проблеми та перспективи розвитку», яка відбулась у Луцькому національному технічному університеті.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, викладачів та студентів вищих, професійно-технічних і загальноосвітніх навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 26.04.2013 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 08.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2013

4. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: навчальний посібник / О. Б. Тарнопольський. – К.: Фірма “Інкос”, 2006. – 248 с.

Н. А. ДЖАВА. РАБОТА С ЛИТЕРАТУРНЫМИ ТЕКСТАМИ НА ЗАНЯТИИ ПО НЕМЕЦКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ

Резюме. В данной статье рассматривается роль литературных текстов в процессе обучения иностранным языкам, как средства для формирования языковой и социокультурной компетенции, анализируются различные взгляды на эту проблему.

Ключевые слова: литературный текст, мотивация, критерии отбора текстов, диалог культур, креативные упражнения.

N. A. DZHAVA. WORK WITH LITERARY TEXTS ON THE LESSONS OF GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE

The summary. This article is dedicated to the questions of using authentic literary texts as the means of improving the knowledge of foreign languages. Different views on this problem are analyzed in the article.

Key words: authentic literary text, motivation, criteria of text selection, dialog of cultures, creative exercises.

Одержано редакцією 14.03.2013 р.

УДК: 378.147: 81' 243 (07)

Н. Б. ДЗЮБИШИНА

СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА

Резюме. У статті розглянуто шляхи формування стратегій навчання іноземних мов, визначено основні методи і техніки, які використовуються для дослідження цих стратегій. Окреслено основні чинники, які впливають на вибір стратегій навчання іноземних мов і на частоту їх використання у процесі навчання.

Ключові слова: стратегії навчання, знання іноземних мов, техніки і методи дослідження.

Постановка проблеми. Сучасні зміни у суспільстві посилили потребу в особистості, здатній будувати діалог з представниками різних лінгвоспівтовариств. Важливу роль у цьому відіграють знання іноземних мов. Ефективне навчання іноземних мов потребує орієнтації навчального процесу на активну самостійну роботу учнів, створення умов для їхнього самовиразу та саморозвитку, забезпечення відповідного освітнього середовища для формування їхньої особистісної активності [1, 151]. А цьому, безперечно, сприяє вибір оптимальних стратегій навчання іноземних мов.

Стратегії навчання можна розглядати як комплекси дій, які використовуються учнями для полегшення здобування, запам'ятовування, відтворення і використання інформації в процесі навчання іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою дослідження стратегій навчання іноземних мов займалися як вітчизняні (А.В. Петровський, А.Н. Леонтьєв, І.А. Зимня, Г.А. Китайгородська), так і зарубіжні вчені (М. Адамс, А. Браун, У. Едмонсон, Ю. Хаус, Р. Оксфорд, К. Влчкова, Р. Майєр, Й. Мареш).

Метою статті є визначити шляхи формування стратегій навчання іноземних мов, виділити методологічні підходи до їх дослідження та окреслити основні чинники, які впливають на використання стратегій.

Виклад основного матеріалу. Важливою вихідною точкою для дослідження стратегій навчання є когнітивістичний погляд на стратегію і окреслення стратегій навчання як комплексної когнітивної навички. Як і інші комплексні когнітивні навички, стратегія проходить когнітивною, асоціативною та автономною стадіями засвоєння. У когнітивній стадії використання стратегії засноване на декларативних знаннях, воно вимагає входу до короткотривалої пам'яті і не проходить автоматично. Індивід усвідомлює свої стратегії, вони є доступними для наукового дослідження, наприклад за допомогою інтерв'ю чи анкет. Однак, як тільки використання стратегій набуває процедурного та автоматичного характеру, вони проходять через зв'язки в довготривалій пам'яті, тому індивід вже не усвідомлює використання стратегій, що проявляється у більш спеціалізованих вимогах до їх методології дослідження.

Стратегії, котрі використовуються повторно, ймовірно, оперують як процедурне знання. На думку Р. Гагні, стратегія – це комплексна когнітивна навичка, яка часто набувається поступово за допомогою повторюваних тренувань [4]. Техніки навчання можуть з'явитися у процесі навчання, викладання, тим не менше їх гнучке стратегічне використання і комбінування в різних ситуаціях і для різних іномовних завдань є довготривалою справою. Засвоєння стратегій є довготривалим еволюційним процесом.

Спочатку індивід засвоює стратегію, яка є специфічною для певного мовного завдання. Ці стратегії не є спочатку стабільними, вони є мало гнучкими, великою мірою залежними від ситуації або іномовного завдання, в контексті якого вони були засвоєні. На нові завдання і ситуації стратегії можуть поширитися тільки коли вони „переучені”, автоматизовані, коли вимагають мінімального когнітивного об'єму.

Варто зазначити, що генеза стратегій не завжди завершується успішним їх засвоєнням. Чи дійде до перенесення (трансферу), залежить від когнітивних здібностей індивіда, від параметрів середовища, від кількості іномовних завдань тощо. Базова модель засвоєння стратегій є чинною для всіх вікових груп і всіх стратегій різної комплексності.

Чимало авторів стверджують, що у процесі засвоєння стратегій важливу роль відіграють знання мови, а трансфер (перенесення) стратегій у дітей залежить від того, наскільки ці знання глибокі [2; 6]. Деякі дослідження 80-90-х років показують, що відмінності між дітьми і дорослими мають не стільки квалітативний (якісний) характер (в репрезентаційній потужності в ментальних процесах), як скоріше квантитативний (кількісний) характер (в мірі структурованості знань – діти по суті в усіх галузях є новачки) [5; 7].

Стратегії і знання взаємно впливають одне на одного протягом розвитку. Дослідження, які спочатку обмежувались лише питаннями розвитку стратегій у дітей, в останні роки спрямовуються і на дорослих, у яких пластичність інтелектуального розвитку має свої межі. Дорослі показують великі об'ємові резерви, котрі можна використати оптимізацією когнітивних стратегій. Значна частина дорослих показує дефіцити в збереженні інформації з тексту через неефективні стратегії опрацювання тексту, котрі можуть бути покращені шляхом тренувань.

Проблематичним питанням сучасності є зокрема питання трансферу стратегій на інші ситуації і контекст. Загальні стратегії мали б бути легше придатні для переносу з однієї змістової галузі на іншу, зі школи до практики тощо. Значна кількість досліджень показує, що спонтанний трансфер стратегій є рідкістю. Науковці не знаходять жодного переконливого доказу, що стратегії у навчальних програмах можуть бути перенесені на завдання, які не є подібними до тренувальних ситуацій. Причиною, на думку М. Адамса, є той факт, що стратегії можуть бути завжди засвоєні на контекстово специфічних обсягах і тим вони є відповідно до цих схем закомпоновані. Така закономірність відома як так звана „функціональна зв'язаність” і є чинною також для тренування інтелектуальних здібностей [2].

М. Адамс розрізняє так зване абстрактне і абстраговане знання. Абстрактне, деконтекстуалізоване знання, може бути потенційно перенесене на різні завдання, його індивід не здобув до власного досвіду, але воно було надане з інших джерел. Абстраговане знання було створене індивідом в результаті перевірки дослідження різних ситуацій, на основі яких індивід вчиться абстрагуватися від специфічного контексту. Абстрагування та наступний успішний трансфер є у часовому сенсі складними і систематично планованими. Відсутність трансферу має місце як в експериментах, так і в шкільному навчальному контексті, що, як наслідок, веде до підкреслення ситуативності – ситуативної специфічності навчання і мислення. Кожна теорія ситуацій пов'язана з теорією особистості, оскільки та сама ситуація, той самий контекст різними індивідами сприймається по-різному.

Варто зауважити, що для дослідження стратегій навчання іноземної мови використовуються різні методологічні підходи, методи і техніки, передусім залежно від мети збирання даних і типу мовного завдання чи навички (читання, писання, аудіювання, говоріння). Окремі техніки відрізняються часовими рамками меж реалізації мовного завдання, періодом збирання даних, ступенем підготовленості, процедурою збирання даних, використанням групового чи індивідуального збирання даних тощо. Усі ці аспекти нині розуміються як базові детермінанти здобутих дослідних даних про стратегії [8, 24].

Кожна з методик і технік має свої слабкі і сильні сторони. Загалом вважається, що кількість і тип з'ясованих стратегій, іномовні завдання і навички залежать від використаної методології, тому перевага надається комбінації кількох технік збирання даних. Окремі техніки і методи також демонструють різну успішність у збиранні даних, яка пов'язана, наприклад, з проблемою відкритості чи прихованості досліджуваних стратегій, що, у свою чергу, визначає необхідність використати певний метод. Відкриті стратегії можна досліджувати, наприклад, спостереженням, приховані стратегії треба досліджувати за допомогою інтерв'ю.

На думку окремих вчених, метод спостереження проявив себе як непродуктивний. Однією з причин непродуктивності спостереження є те, що вчитель у процесі викладання орієнтується на конкретні відповіді учнів, а не на процеси, завдяки яким учні знаходять такі відповіді і які власне цікавлять дослідника [6].

Технікою, яка часто використовується при зборі даних, є інтерв'ю. Проблеми, пов'язані з цією технікою, базуються на тому факті, що деякі люди, які навчаються, спроможні цю стратегію описати краще, інші гірше (проблема здатності до рефлексії і виражальних здібностей), а також, як констатує Дж. Рубін, більшість учнів, розповідаючи про свої стратегії, потребують особу, котра коригує тематичне спрямування інтерв'ю, спонукає їх говорити тощо [6]. Інтерв'ю є також проблематичним у малих дітей, тобто є продуктивним лише від певної вікової межі. Найбільш критикованою методологічною проблемою інтерв'ю є виразна можливість спотворення даних під впливом розповіді про себе самого, так само як в анкетах, описах, щоденниках тощо.

Анкети і описи стратегій також часто використовуються. Вони виходять з найрізноманітніших класифікацій стратегій. Перевагою (на відміну від щоденників, інтерв'ю, спостережень) є їх точна спрямованість і отримання даних, які цікавлять дослідника. Недоліком є те, що здобуті дані пов'язані лише з тією іномовною навичкою або завданням, на котрі в анкеті (так само і в щоденнику) було поставлено запитання. Анкети обмежують здобуті дані тим, що є важливим і релевантним, і спрощують кодування та опрацювання даних.

У межах дослідження стратегій та їх ефективності для з'ясування рівня навичок і знань як ефекту прямого чи опосередкованого впливу навчання використовуються дидактичні тести (звичай стандартизовані). Для з'ясування мотивації як фактора, що впливає на використання стратегій, і стратегій, як посередника впливу мотиваційних аспектів на результати освіти, використовуються психотести.

Зазначимо, що для дослідження стратегій використовується квантитативний, тобто кількісний підхід і аналіз даних (анкети, описи), і квалітативний, якісний (індивідуальне неструктуроване інтерв'ю). Неструктуровані та малоструктуровані підходи обиралися на початку дослідження стратегій і служили для творення теорії. Їх недоліком було те, що вони не показували усіх стратегій, що використовувалися. Пізніше з'явилися структуровані підходи, що виходили з попередніх класифікацій стратегій і доповнювали ці класифікації новими стратегіями.

Науковці не можуть однозначно стверджувати, що стратегія є детермінантом прогресу в іноземній мові і в знаннях з іноземної мови. Проте використання стратегій не обов'язково призводить до кращих результатів, але, безперечно, однією з передумов вищого рівня знань з іноземної мови може бути здатність використовувати ширший спектр стратегій.

Ключовою детермінантою здобутого типу даних є також часовий аспект, наприклад, часові рамки збирання даних чи реалізації завдання, на якому учні мають показати стратегії, які вони використовують. Учені розрізняють такі їх форми.

1. Синхронна інтроспекція – індивід вголос розповідає про стратегії під час виконання завдання. Перевагою є можливість рефлексії та ідентифікації стратегій, котрі з'являються, у тому числі і на короткий період. Ці часові рамки є доречними для рецептивних іномовних завдань або писання.

2. Безпосередня ретроспекція або інтроспекція про іномовне завдання, котре було щойно виконане. Цей підхід можна використати, наприклад, у такій навичці, як говоріння.

3. Відкладена ретроспекція, яка використовується у щоденниках, анкетах, і деяких типах інтерв'ю.

4. Предикційна (передбачувальна) інтроспекція – індивід розповідає про те, щоб він робив в ймовірному завданні [3; 8].

Стратегії навчання можна розглядати з двох базових точок зору: як одна з ключових детермінант освітніх наслідків і як результат освіти. Стратегії можуть бути лише посередником іншої змінної, наприклад, мотиваційних характеристик індивіда, які діють на освітні результати. А. Браун і колектив пропонують чотириохфакторну модель процесу навчання іноземних мов, яка включає в себе:

1) стратегії навчання;

2) характеристики того, хто навчається включно з позиціями і поглядами, а також з попередніми знаннями;

3) характер матеріалу (комплексність, поступовість, упорядкованість тощо);

4) критерій процесу виконання – перевірка, підтвердження, відновлення, відтворення, перенесення, розв'язання проблем.

Первинною детермінантою освітніх результатів, на думку А. Брауна, є саме стратегія [3].

Аналіз наукової літератури дає підстави окреслити основні чинники, які впливають на використання стратегій навчання іноземних мов. Ці чинники мають вплив на процес навчання як на несвідомому, так і на свідомому рівнях, і тим самим опосередкований вплив на освітні результати.

До основних чинників, що впливають на вибір певних стратегій і на частоту їх використання у процесі навчання іноземної мови, належать наступні.

1. Соціокультурна приналежність. Національність чи приналежність до певного етносу впливає на використання стратегій. Деякі культури демонструють себе як такі, що більше підтримують використання певних стратегій (наприклад, у США – заучування напам'ять, у іспаномовного етносу – соціальні стратегії [5, 13].

2. Середовище. У природному середовищі поза школою більш важливими виявляються стратегії співпраці, і навпаки, в шкільному середовищі більш актуальними є формальні стратегії навчання.

3. Рівень знань іноземної мови. Стратегії і знання взаємно впливають одне на одного. Учні з різним рівнем знань використовують різні стратегії, причому окремі стратегії використовуються більш підготовленими учнями. Знання, які є специфічними для певної галузі, тобто іноземні мови, і використання стратегій перебувають одне до одного в компенсаційному відношенні. Якщо учні мали низький рівень попередніх знань з іноземної мови, то вони змушені компенсувати важкими стратегіями. „Експерти” цього не потребують, у них процес здобуття інформації полегшений попередніми знаннями. Знання є не лише необхідною передумовою для використання стратегій, а й результатом мислення і розв'язання проблем [8, 31].

4. Стиль навчання. Стиль навчання детермінує вибір стратегій навчання. Наприклад, учні з аналітичним стилем навчання надають перевагу таким стратегіям, як контрастний аналіз, вивчення правил, аналіз слів і фраз, судження, дедукція, у той час, як учні з глобальним стилем навчання віддають перевагу стратегіям, заснованим на розвитку пам'яті (пошук значення, відгадування, загальна картина).

5. Погляди і переконання мають принциповий вплив на вибір стратегій, причому негативні погляди часто є причиною слабого використання стратегій і нестачі гармонії у використанні окремих стратегій. Деякі дослідники підкреслюють важливість позитивних підходів, переконання а також позитивного самооцінного розуміння для використання стратегій. К. Влчкова з'ясувала, що учні, котрі вважають успішність у мові важливим фактором, використовують більшою мірою непрямі стратегії [8, 32]. Р. Оксфорд та інші довели, що студенти з вищою самооцінною мотивацією досягають вищого рівня у використанні стратегій [5].

6. Мотивація. Більш вмотивовані учні мають тенденцію використовувати більше доречних стратегій, ніж менш вмотивовані. К. Влчкова з'ясувала зв'язок мотивацій і непрямих стратегій навчання. Чим більша кількість мотиваційних факторів для навчання вибраної іноземної мови, тим більшою була міра використання непрямих стратегій. Позитивний вплив на використання стратегій мали вищі різновиди мотиваторів, тобто внутрішня мотивація до навчання. Якщо учнів мотивував до вивчення іноземної мови інтерес до іноземних мов взагалі чи до обраної мови, вони демонстрували вищу міру використання непрямих стратегій, і навпаки, зовнішні мотиваційні фактори демонстрували негативний вплив. Мотивація вивчити предмет заради завершення школи корелювалася з нижчою мірою використання соціальних стратегій [8, 32].

7. Мета навчання мови. Конкретні причини для вивчення мови (мотиваційна орієнтація, зокрема пов'язана з галуззю професійної кар'єри) є важливими при виборі стратегій. Наприклад, індивід, котрий хоче навчитися мови зокрема заради міжособистісної комунікації, буде використовувати інші стратегії, ніж той, хто буде хотіти виконати вимоги для завершення навчання.

8. Тип завдання. Характер завдання допомагає визначити стратегії, які природно використовуються для виконання завдання. Вимоги завдання допомагають детермінувати вибір стратегій. Наприклад, деякі стратегії учні використали б не для письма іномовного твору, але скоріше для розмовної теми. При виборі типу стратегій відіграє роль те, чи йдеться про навичку писання, читання, аудіювання, розуміння. Деякі стратегії, звичайно, підходять для всіх іномовних навичок.

Крім названих вище чинників, що впливають на вибір стратегій навчання іноземних мов, важливу роль відіграють також вік учнів, тривалість вивчення іноземної мови, ступінь усвідомлення способу навчання, тренування стратегій тощо.

Висновки. Таким чином, стратегії навчання виходять з певного стилю навчання конкретного учня. Вони залежать з одного боку, від його індивідуальності, зокрема від вродженого когнітивного стилю, а з іншого – від зовнішніх впливів, тобто характеру навчальних матеріалів, вимог учителя щодо знань учня, способу регулювання процесу засвоєння навичок тощо. Отже, вони значною мірою можуть бути регульованими учителем, соціальним середовищем або й самим учнем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык / Н. Ф. Коряковцева. – М.: АРКТИ, 2002. – 176 с.
2. Adams M. Thinking Skills Curricula: Their Promise and Progress / M. Adams. // Educational Psychologist. – 1989. – ро. 24. – S. 25-77.
3. Brown A. Learning, Remembering and Understanding / A. Brown, J. Bransford, R. Ferrara. – New York, 1983. – 166 s.
4. Gagne R. The Conditions of Learning / R. Gagne. – New York, 1985. – 270 s.
5. Oxford R. Language Learning Strategies [Електронний ресурс] / R. Oxford. – ERIC Clearinghouse on Language and Linguistics, 1994. – Режим доступу: http://www.ed.gov/databases/ERIC_Digest. – Назва з екрану.
6. Rubin J. Learner Strategies in Language Learning / J. Rubin, A. Wenden. – Herefordshire, 1987. – 104 s.
7. Stern H. Issues and Options in Language Teaching / H. Stern. – Oxford, 1992. – 207 s.
8. Vlčková K. Strategie učení cizímu jazyku / K. Vlčková. – Brno, 2007. – 217 s.

Н. Б. ДЗЮБИШИНА. СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ КАК ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

Резюме. В статье рассмотрены пути формирования стратегий обучения иностранных языков, определены основные методы и техники, которые используются для исследования этих стратегий. Очерчены основные факторы, влияющие на выбор стратегий обучения иностранных языков и на частоту их использования в процессе обучения.

Ключевые слова: стратегии обучения, знания иностранных языков, техники и методы исследования.

N. B. DZIUBYSHYNA. STRATEGIES OF TEACHING OF FOREIGN LANGUAGES AS A LINGUISTIC-DIDACTIC PROBLEM

The summary. The article deals with the ways of foreign languages teaching strategies formation, the main methods and techniques used for these strategies investigation have been defined. The main factors influencing the choice of strategies in foreign language teaching and their frequent usage in the process of studying have been outlined.

Key words: teaching strategies, foreign language knowledge, techniques and methods of investigation.

Одержано редакцією 13.03.2013 р.

З М І С Т

Розділ 1. ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ТА ДІАЛОГУ КУЛЬТУР.	3
ПЕРЕДМОВА.	3
<i>Антоненко Н.Є.</i> Навчання іноземної мови у світлі теорії множинного інтелекту Г. Гарднера.	4
<i>Безкоровайна О.В.</i> Інтерактивні технології навчання іноземної мови у контексті парадигми особистісно зорієнтованої освіти.	6
<i>Бігунова С.А., Зубілевич М.І.</i> Використання символічних власних імен-антропонімів при вивченні лексичних одиниць.	11
<i>Бойко Н.Г.</i> Засоби формування міжкультурної компетенції учнів на уроці іноземної мови в середній школі.	14
<i>Ветрова І.М.</i> Контекстний підхід у навчанні майбутніх учителів іноземної мови.	17
<i>Воробйова Л.М.</i> Мовленнєве спілкування як засіб навчання іноземної мови.	21
<i>Гасва Н.І.</i> Методична організація вправ для навчання читання за принципом типології.	23
<i>Горобець І.А.</i> Формування особистісної культури викладача іноземної мови в контексті діалогічного мислення.	26
<i>Гронь Л.В.</i> Організація підготовчої роботи до вільного переказу іншомовного тексту.	28
<i>Губіна А.М.</i> Проблеми розвитку креативності у студентів технічних спеціальностей засобами технології проектування.	31
<i>Джавва Н.А.</i> Робота з літературними текстами на занятті з німецької мови як іноземної.	34
<i>Дзюбишина Н.Б.</i> Стратегії навчання іноземних мов як лінгводидактична проблема.	36
<i>Забіяка І.М.</i> Особливості впровадження інтернет-технологій в організацію самостійної роботи при вивченні іноземної мови.	40
<i>Касаткіна О.В.</i> Особливості формування мовної особистості у контексті діалогу культур.	43
<i>Кочубей О.С.</i> Шляхи формування усної перекладацької компетентності студентів-філологів.	45
<i>Лавриненко О.Л.</i> Гендерні особливості мовних якостей студентів у процесі викладання іноземної мови.	49
<i>Лобанова С.І.</i> Взаємозв'язок між особливостями навчально-виховної системи та природним і соціальним середовищем у римському суспільстві родового періоду.	52
<i>Мазурок О.М.</i> Мотиваційно-смілова готовність майбутнього вчителя іноземної мови до виконання професійної діяльності.	55
<i>Мартинюк А.П.</i> Психолого-педагогічна проблема формування комунікативних навичок у студентів технічних спеціальностей засобами методу проекту на заняттях з іноземної мови.	57
<i>Мезін В.Г.</i> Назви вправ у навчанні англійської мови.	60
<i>Михальчук Н.О., Івашкевич Е.З.</i> Комунікативно зорієнтоване навчання підлітків іноземної мови: теоретико-методологічний дискурс.	63
<i>Моїсєєва О.С.</i> Формування професійної культури майбутнього вчителя іноземної мови.	68
<i>Михальчук Ю.О.</i> Використання терапевтичної метафори (притчі) у професійній підготовці менеджера.	70
<i>Мороз Л.В., Трофімчук В.М.</i> Комунікативна методика навчання іноземної мови студентів професійно-природничого спрямування.	74
<i>Набочук О.Ю.</i> Становлення екологічної культури майбутнього педагога в сучасних умовах функціонування вищої освіти.	77
<i>Павловська Л.О.</i> Застосування методу логіко-семіотичних опозицій у прагмасемантичному вивченні вербальних формул побажань різноструктурних мов.	81
<i>Палій В.П.</i> Особливості взаємодії лексики та граматики в навчанні французької мови.	84
<i>Перішко І.В.</i> Роль іноземної мови у процесі професійної підготовки менеджерів з туризму.	86
<i>Середюк Л.А.</i> Моделювання мовленнєвих ситуацій на уроках іноземної мови як фактор інтенсифікації навчання.	88
<i>Станіславчук Н.І.</i> Відбір англомовного країнознавчого текстового матеріалу для формування усномовленневої компетенції старшокласників.	91
<i>Столярчук О.В.</i> Ділова гра на уроках німецької мови як засіб професійного самовираження старшокласників у загальноосвітніх навчальних закладах у контексті особистісно зорієнтованого підходу.	93
<i>Третьякова К.В.</i> Формування самоосвітньої компетенції в процесі вивчення латинської мови.	96
<i>Фрідріх А.В.</i> Формування крос-культурної компетентності студентів-філологів у контексті діалогу культур.	98
<i>Шовковий В.М.</i> Система навчання класичних мов у контексті загальної теорії систем.	101
<i>Шульжук Н.В.</i> Пріоритетні підходи до вивчення мовних одиниць в аспекті сучасних наукових лінгвістичних парадигм.	104
<i>Юрків А.Я.</i> Педагогічні засади здійснення категорії оцінки та способів її вираження у сучасній французькій мові.	108

<i>Яцюрик А.О.</i> Теоретико-методичні засади вивчення особистісних корелятивів креативності людини.	110
Розділ 2. ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.	113
ПЕРЕДМОВА.	113
<i>Білоус Т.Л.</i> Залежність рівня підготовленості майбутніх працівників органів внутрішніх справ до професійної діяльності від їх емоційного стану.	113
<i>Варецька О.В.</i> Розвиток соціальної компетентності вчителя початкових класів в умовах соціокультурного середовища сільської школи.	118
<i>Горобець Т.В., Шкоба В.А.</i> Модель організаційно-методичного забезпечення практики студентів педагогічного коледжу відділення «Музичне мистецтво» в дошкільних навчальних закладах.	123
<i>Гулай О.І.</i> Акмеологічні та синергетичні засади неперервного навчання майбутніх будівельників.	126
<i>Димар Н.М., Поліник С.І., Романенко О.В.</i> Значення біоетики у формуванні природничо-наукової компетенції при вивченні біології.	131
<i>Долуда А.В.</i> Формування цілей навчання проектуванню харчових підприємств майбутніх інженерів-технологів.	134
<i>Єршова Л.М.</i> Формування системи виховних ідеалів міщанського стану підросійської України.	136
<i>Зарицька А.А.</i> Сутність та структура готовності до професійної самореалізації майбутнього вчителя музики.	141
<i>Гльмінська О.О.</i> Структурування змісту навчання майбутніх інженерів-технологів з технології хлібобулочних виробів.	144
<i>Кирмач Г.А.</i> Цінність іншої людини: аналіз поняття.	147
<i>Козіброцький С.П., Файдевич В.В.</i> Технологія конструювання навчального процесу фізичної культури.	152
<i>Козяр М.М., Сасюк З.К.</i> Опорні кресленики як ефективний інноваційний засіб вивчення правил нанесення розмірів.	154
<i>Колосова Л.М.</i> Організаційно-педагогічні умови підвищення ефективності управління професійним розвитком методистів районних (міських) науково-методичних установ.	158
<i>Кравчук М.Г., Головченко О.В., Жгут О.А., Романенко О.В.</i> Реалізація принципу наступності в процесі засвоєння базових біологічних знань студентами-медиками.	161
<i>Лепкий М.І., Подоляк В.М., Саварин П.В.</i> Оцінка готовності студентів-магістрів вищого технічного навчального закладу до педагогічної діяльності.	165
<i>Олексів Н.А.</i> Теоретичні засади організації самостійної роботи студентів вищих технічних навчальних закладів.	167
<i>Павленко О.М.</i> Проблема джазової імпровізації у змісті інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики.	171
<i>Падалко А.М., Падалко Н.Й.</i> Педагогічні аспекти міжпредметної взаємодії в процесі багаторівневої підготовки майбутніх інженерів-електриків.	173
<i>Полухтович Т.Г.</i> Участь вищої освіти України в Болонських перетвореннях.	177
<i>Поніманська Т.І.</i> Динаміка формування готовності студентів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку.	179
<i>Потапюк Л.М., Потапюк І.П.</i> Докторські програми як складова модернізації системи вищої освіти в Україні.	186
<i>Романовська Т.І., Левчук Н.І.</i> Організація освіти у вищій школі.	189
<i>Руда О.Ю.</i> Деякі аспекти інтеграції знань студентів у процесі вивчення біологічних дисциплін у медичних вишах.	191
<i>Триндюк В.А.</i> Академічна мобільність студентської молоді Волині: проблеми та перспективи розвитку.	193
<i>Щербініна О.М.</i> Методологічні засади інструментально-виконавської підготовки музиканта-педагога в системі мистецької освіти.	196
<i>Янцур М.С.</i> Профорієнтаційна підготовка майбутніх педагогів у системі вищої освіти.	199
<i>Відомості про авторів.</i>	206